

Moderaternas remissvar rörande lagstiftningsresolution med förslag till rådets förordning om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet

(Ärende Ju2022/02132)

Moderaterna avstyrker förslaget, vars innebörd är att det ska införas en mer enhetlig och detaljerad reglering av formerna för valet till Europaparlamentet.

Vi har invändningar såväl av principiell karaktär som vad gäller konkreta förslag. Våra invändningar utvecklas i det följande.

Principiella synpunkter

Inledningsvis kan konstateras att Moderaterna i Europaparlamentet röstade nej till det förslag rörande allmänna direkta val av ledamöter som har behandlats där. Detta i likhet med flertalet svenska riksdagspartier.

Det kan även konstateras att Sveriges riksdag prövat förslaget enligt den så kallade subsidiaritetsprincipen. Riksdagen ansåg vid sin prövning i ett enigt beslut den 22 juni 2022 att flera delar av förslaget gäller frågor som medlemsländerna själva bör besluta om och att förslaget i dessa delar därför strider mot subsidiaritetsprincipen.

Grundtanken med dagens reglering rörande val till Europaparlamentet, och vars grundläggande bestämmelser finns i valrättsakten från 1976, är att dessa val ska gå till på samma sätt som nationella val och att formerna för genomförandet därför måste kunna få skilja sig åt mellan olika medlemsländer. Moderaterna stödjer denna grundtanke.

Intentionen med förslaget är att bidra till att stärka den demokratiska legitimiteten i Europaparlamentsvalet och till en starkare demokratisk förankring i medlemsstaterna. Dock har inte motiverats varför förslagen skulle få sådana konsekvenser. Moderaternas uppfattning är att flera delar av förslaget i stället riskerar att få direkt motsatt effekt, i form av minskat förtroende och lägre valdeltagande. Om förslaget genomförs skulle EU-valet bli svårare att förstå för väljarna genom att avvika mer från vad som gäller vid de nationella valen och avståndet mellan väljarna och politikerna skulle därmed öka. Vidare kan förslaget leda till en maktförskjutning från medlemsstaterna till Europaparlamentet. Därtill riskerar förslagets genomförande att leda till ökad administration och ökade kostnader. Inget av detta är önskvärt.

EU:s medlemsstater har en rad problem och utmaningar som medborgarna har anledning att förvänta sig att EU-samarbetet kan bidra till att lösa. Problem och utmaningar av det slaget finns exempelvis på områdena klimat och miljö, migration, brottsbekämpning och konkurrenskraft. Det europeiska samarbetet har redan de institutionella förutsättningarna som krävs för att hantera dessa frågor. Däremot gynnas inte EU-samarbetet av att återigen lägga stor möda på att diskutera och eventuellt genomföra större institutionella förändringar. Det är en process som i stället har betydande risker för att underblåsa splittring inom unionen.

I sammanhanget finns skäl att påminna om att det nu i flera delar handlar om en återlansering av förslag till institutionella förändringar inom EU som det redan har debatterats flitigt kring, och som det finns ett känt och utbrett motstånd till, inte minst från ministerrådet.

Om förslaget genomförs skulle de nationella inslagen i EU-valet urholkas. Det är fel väg att gå. Demokratin bör tillåtas avspegla nationella förhållanden och traditioner. Ett viktigt skäl till detta är att väljarna ska kunna känna igen sig när de går till val.

Det finns skäl att särskilt lyfta fram att flera delar i förslagen rör i Sverige grundlagsfästa rättigheter såsom mötes- och föreningsfriheten samt tryck- och yttrandefrihet. Exempelvis skulle ett förbud att genomföra vallokalundersökningar kunna innebära begränsningar av den tryck- och yttrandefrihet vi har i Sverige. Moderaternas uppfattning är att förändringar som rör valförfarandet och är i konflikt med Sveriges grundlag inte ska genomföras.

I det följande utvecklar vi våra synpunkter vad gäller några av förslagen.

Transnationella/unionsomfattande valkretsar

Vad gäller förslaget om transnationella/unionsomfattande valkrets är detta ett förslag som har diskuterats flera gånger tidigare. Moderaterna har även då varit motståndare mot detta förslag. En unionsomfattande valkrets skulle innebära en tillkommande valkrets från vilken 28 ledamöter av Europaparlamentet ska väljas och där listorna toppas av varje politisk grupps kandidat till befattningen som kommissionens ordförande (se mer om det senare nedan, under rubriken "Toppkandidater"). Förslagets genomförande skulle inte påverka antalet företrädare i Europaparlamentet som väljs i varje medlemsstat. En del av förslaget är att varje väljare ska avlägga två röster.

Vi anser att en sådan tillkommande unionsomfattande valkrets riskerar att öka avståndet mellan väljarna och politikerna samt göra EU-valet än svårare att förstå. Vi ifrågasätter starkt mervärdet med en unionsomfattande valkrets. Det kan bl.a. starkt ifrågasättas på vilket sätt ett högre valdeltagande skulle främjas genom ett system där varje väljare, i stället för en röst, ska avlägga två röster.

Dessutom är den beräkningsmetod som finns föreslagen för den unionsomfattande valkretsen teknisk och det är svårt att förutse vilket utfallet skulle bli. Risken finns att länder och eller partier kan komma att gynnas alternativt förfördelas. Sannolikt skulle kandidater från mindre länder ha sämre chanser att väljas in eftersom att väljarna i stor utsträckning tänker nationellt när de röstar. Konsekvenserna är dåligt belysta.

En ny europeisk valmyndighet

Ett annat förslag rör en ny europeisk valmyndighet. Moderaterna ser inget behov av inrättandet av en sådan ny myndighet. Särskilt inte eftersom vi motsätter oss en unionsomfattande valkrets och en av de centrala arbetsuppgifterna för den föreslagna myndigheten är att säkerställa korrekt genomförande och förvaltning av en sådan valkrets.

Toppkandidater

Ett ytterligare förslag innebär att varje politisk grupp i Europaparlamentet får nominera en kandidat till befattningen som EU-kommissionens ordförande. Dessa så kallade toppkandidater ska sedan toppa listan som avser den unionsomfattande valkretsen.

Vi menar att den ordning som föreslås är i strid med EU-fördraget. Av artikel 17.7 i fördraget följer att det är Europeiska rådet som med kvalificerad majoritet ska föreslå Europaparlamentet en kandidat

till befattningen som kommissionens ordförande. Europeiska rådet består av de 27 medlemsländernas stats- och regeringschefer samt Europeiska rådets ordförande och Europeiska kommissionens ordförande. Vid Europeiska rådets process ska hänsyn tas till valen till Europaparlamentet.

Moderaterna anser att den ordning vi har idag är bra och bör bestå. Vi vill därmed inte göra några förändringar på denna punkt, utan bevara den nuvarande institutionella balansen och maktfördelningen mellan EU:s institutioner.

Ett motiv till förslaget om toppkandidater är att det skulle leda till ett högre valdeltagande och större demokratisk legitimitet. Ett sådant utfall bedömer vi högst tveksamt.

Reglering rörande valkampanjerna

Sverige har i dag ingen reglering om hur politiska partiers nomineringsförfarande ska utformas och inte heller vad gäller hur partierna ska presentera sitt valmaterial eller genomföra valkampanjer.

Vi motsätter oss förslaget om att valkampanjen inte får inledas förrän åtta veckor före valdagen. Detsamma gäller förslaget om att valkampanjmaterial ska innehålla partilogotyp och en hänvisning till valmanifestet. Förslaget skulle på ett omotiverat sätt inskränka den politiska partiernas möjligheter att själva bestämma över partiinterna strukturer. En sådan reglering riskerar även att innebära en begränsning av i Sverige grundlagsskyddade fri- och rättigheter, såsom föreningsfriheten och yttrandefriheten.

Vi vill inte heller se en ordning med en undantagsperiod på 48 timmar i samband med valet, under vilken det inte ska vara tillåtet att fråga väljarna om deras röstavsikter. Även ett förbud mot att publicera prognoser utifrån opinionsmätningar kan innebära en begränsning av i Sverige grundlagsfästa rättigheter.

Vidare kan förslaget om att nationell radio och tv i allmänhetens tjänst ska erbjuda sändningstid för varje unionsomfattande lista i proportion till resultaten i föregående val innebära begränsningar i den rätt som ansvarig utgivare har i Sverige att själv bestämma innehållet i tv- och radioprogram. Även detta förslag är vi emot.

Gemensam valdag

Att ha en i EU gemensam valdag, den 9 maj, är enligt Moderaternas uppfattning ett för stort ingrepp i medlemsstaternas möjlighet att anordna Europaparlamentsvalet utifrån nationella traditioner. Exempelvis i Sverige har vi av alltid Europaparlamentsvalet på en söndag, precis vad som gäller för våra nationella val. Att i stället alltid hålla valet den 9 maj oavsett vilken veckodag detta datum infaller på skulle riskera att påverka valdeltagandet negativt. Skillnaden jämfört med våra nationella val kan även bidra till att valet upplevs främmande.

Vi ser det inte heller som ett bra förslag att göra denna valdag till nationell helgdag, vilket föreslås som en möjlighet för medlemsstaterna.

Åtgärder för att motverka dubbel röstning och för att valet ska vara tillgängligt

Det är positivt med åtgärder i syfte att motverka dubbel röstning i Europaparlamentsvalet. Likaså med åtgärder för att göra valet mer tillgängligt för personer med funktionsnedsättningar. Det är dock inte självklart att det krävs en reglering på EU-nivå för att uppnå dessa syften.